

7.2.2023

1/3

YRITYSTUKINEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO

Energiatuki

1. Lausuntopyyntö ja tuen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriö on 28.12.2022 pyytänyt yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö *energiatuki* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tukiohjelman osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö liitteenä).

Tuen tavoitteet ja sisältö

Energiatuen tavoitteena on tukea hankkeita, joilla parhaiten arvioidaan voitavan edistää tulevaisuuden energiaratkaisuja vuoden 2030 EU-tavoitteiden ja vuoden 2035 kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja jotka ilman energiatukea jäisivät toteuttamatta. Tuen keskeisenä tavoitteena on madallata etenkin uuteen teknologiaan liittyviä teknisiä ja taloudellisia riskejä. Panostamalla erityisesti uuden teknologian hankkeisiin tarkoituksena on saavuttaa yksittäisten hankkeiden suoria energia- tai ilmastovaikutuksia laajempia vaikutuksia, kuten positiivisia ulkoisvaikutuksia. Kokonaistavoitteena on edistää uusiutuvan energiaa ja energiatehokkuutta pitkällä aikavälillä kustannustehokkaasti.

Energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2018-2022 annetun valtioneuvoston asetuksen (1098/2017) voimassaolo päättyi 31.12.2022. Valtionavustuslain 8 §:n nojalla annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista. Asetus vastaisi keskeisiltä periaatteiltaan aiempaa asetusta, mutta siihen tehtäisiin useita tarkennuksia, jotta se vastaisi ilmasto- ja energiastrategian linjauksiin. Lisäksi tehtäisiin joitakin johdonmukaisuutta lisääviä muutoksia.

Energiatukea voitaisiin myöntää uusiutuvan energian tuotantoa, energiatehokkuuden tai energiajärjestelmän vähähiilisyttä edistäviin investointi- ja selvityshankkeisiin, jos tuella voitaisiin katsoa oleva kannustava vaikutus. Lisäksi tarkennettaisiin, että tukea olisi mahdollista myöntää myös hukkalämmön hyödyntämistä edistäviin hankkeisiin. Investointihankkeille asetettaisiin hankkeen hyväksyttyihin kustannuksiin perustuva alaraja, jonka ylittävät hankkeet olisivat tukikelpoisia. Etusijalla olisivat investointihankkeet, joilla edistettäisiin uutta teknologiaa ja sen kaupallista hyödyntämistä. Lisäksi käytettävissä olevan valtuuden puitteissa olisi mahdollista myöntää tukea myös muille hankkeille, mutta tällöin etusijalla olisivat pitkälle valmistellut hankkeet, joilla voidaan kustannustehokkaasti edistää muita myönteisiä energiavaikutuksia.

Tuen myöntämisestä päättäisivät työ- ja elinkeinoministeriö sekä Business Finland asetuksessa asetettujen raja-arvojen perusteella. Lisäksi Business Finland päättäisi tuen myöntämisestä Euroopan yhteistä etua koskeville tärkeille (Important Projects of Common European Interest (IPCEI)) vetyhankkeille.

Tuen budjetti ja myöntäminen

Tukiohjelma olisi määräaikainen vuosille 2023-2027. Sen suunniteltu vuosibudjetti olisi lausuntopyyntömateriaalin mukaan noin 100 miljoonaa euroa. Lisäksi tukiohjelmasta rahoitettaisiin yksittäisiä yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ulkopuolisia suuria hankkeita.

2. Ennakoarviointi

2.1. EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Energiatukiohjelman voidaan arvioida täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit. Tuki myönnetään valtion varoista taloudelliseen toimintaan. Tukiohjelman mukaiset tuet myönnetään harkinnanvaraisesti valtioneuvoston asetuksessa säädettyin rajauksin ja kriteerein, ja tuki on siten luonteeltaan valikoivaa. Lausuntopyynnön mukaan tukiohjelma myös vaikuttaa tai uhkaa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun.

2.2. Valtiontukea koskeva menettelytapa

Lausuntopyynnön mukaan tukitoimenpiteeseen soveltuu yleinen ryhmäpoikkeusasetus (komission asetus (EU) N:o 651/2014 muutoksineen, RPA). Lausuntopyyntömateriaalin mukaan tuen myöntämisessä noudatetaan RPA:n yhteisiä säännöksiä koskevaa I lukua ja valvontaa koskevaa II lukua sekä III luvun säännöksistä joko 36 artiklaa (investointituki yritysten unionin normit ylittävään ympäristönsuojeluun tai ympäristönsuojelun tason parantamiseen unionin normien puuttuessa), 38 artiklaa (investointi energiatehokkuustoimenpiteisiin), 41 artiklaa (investointituki uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian käytön edistämiseen) tai 46 artiklaa (investointituki energiatehokkaaseen kaukolämmitykseen ja –jäähdytykseen).

Lausuntopyyntömateriaalin mukaan tilanteista, joissa RPA:ta ei voida soveltaa, tuen myöntäminen ja maksaminen edellyttäisi, että komissio hyväksyy kyseisen yksittäisen tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tuki voitaisiin tällöin kuitenkin myöntää ehdollisena. Ensinnäkin yksittäisen tuen myöntäminen edellyttäisi komission hyväksyntää, jos tuki ylittäisi RPA:ssa säädetyn kyseistä tukimuotoa koskevan ilmoituskynnysarvon (RPA:n 1 luvun 4 artikla). Lausuntopyyntömateriaalin mukaan komission hyväksyntä yksittäiselle tuelle vaadittaisiin myös, jos tuki ei kuuluisi RPA:n tai myöhemmin sen korvaavan asetuksen soveltamisalaan. Lisäksi komission etukäteishyväksyntä vaadittaisiin, jos RPA:ssa ja myöhemmin sen korvaavassa asetuksessa säädetty tuen myöntämisen edellytykset tai tukimuotoa koskevat erityiset edellytykset eivät täyttyisi. Edellä mainittuihin komissiolle ilmoitettaviin tukiin sovellettaisiin komission tiedonantoa ”Suuntaviivat valtiontuesta ilmaston- ja ympäristönsuojelulle sekä energialalle” (ympäristö- ja energiatuen suuntaviivat, komission tiedonanto 2022/C 80/01).

Edellä mainittujen tilanteiden lisäksi energiatuen myöntäminen IPCEI-vetyhankkeille edellyttäisi komission etukäteishyväksynnän (komission tiedonanto 2021/C 528/02).

Energiatukeen olisi toissijaisesti mahdollista soveltaa myös de minimis –asetusta (komission asetus (EU) N:o 1407/2013), jos myönnettävä energiatuki ei kuuluisi RPA:n soveltamisalaan, mutta tuki täyttäisi de minimis –asetuksen edellytykset. Energiatuki olisi kuitenkin pääasiallisesti tarkoitus myöntää RPA:n perusteella.

3. Esitys yritystukineuvottelukunnan lausunnoksi

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakoarvioinnissa esitettyä ja toteaa, että energiatuki täyttää EU:n lainsäädännön valtiontuen edellytykset. Valtiontukea koskevana menettelytapana energiatukeen voidaan soveltaa ns. yleistä ryhmäpoikkeusasetusta. Mikäli yksittäinen energiatuki ylittää yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan mukaisen ilmoituskynnyksarvon tai ei muutoin kuulu asetuksen soveltamisalaan tai kyse on ns. IPCEI -hankkeesta, tuesta tulee tehdä ennakoilmoitus Euroopan komissiolle perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Ennakoilmoitusta edellyttävästä tuesta tulee pyytää yritystukineuvottelukunnan erillinen lausunto. Toissijaisesti tukeen voidaan soveltaa ns. de minimis –asetusta.

Tukiohjelman on tarkoitus olla voimassa 31.12.2027 saakka. Yritystukineuvottelukunta kiinnittää huomiota siihen, että tukiohjelman sovellettavat yleinen ryhmäpoikkeusastus ja de minimis –asetus ovat voimassa 31.12.2023 saakka ja että tarvittaessa tukiohjelman kansallista oikeusperustaa tulee muuttaa valtiontukisääntöjen muutosten edellyttämällä tavalla.

Esittelijä: erityisasiantuntija Elisa Fagerström

LIITTEET

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 28.12.2022 liitteineen